

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Exterminatione Mali, Et Promotione boni - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1613

De peccatis linguæ in speciali quæ sunt abneganda. Cap. 11.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77843](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77843)

flua, non gladio fetreo, sed gladio mortificationis refecimus.

De Peccatis Linguae in speciali, quae sunt abneganda.

CAPVT XI.

Iacobi 3.

BEATVS Iacobus Apostolus linguam, vt vidimus, fonti comparauit, ex quo dulcis aqua diuinarum laudationum, & amara multorum peccatorum, emanat.

Tom. 3. li. 11. p. 2.

Ad nos autem, qui linguae aegritudinibus mederi volumus, non pertinet nunc, rationem laudandi Dominum, illam edocere (quod suum inferius habebit tractatum) sed tantum à peccatis & lapsibus auocare. Communia ergo linguae peccata in medium proferenda sunt, & statim remedia pro eorum curatione describenda, quibus haec exterioris mortificationis tractatio concluditur. Nec polliciti sumus, omnia huius membri delicta proponere, quod inmensi laboris esset, & scopum nostrae tractationis excedit, sed tantum illa, in quae etiam iusti solent incidere. Quare nunc haereses, blasphemias, periuria, infamationes proximorum, contumelias, discordiarum seminationes, dolos & deceptiones in re graui, & alia similia monstra taceamus, & ea solum, quae solent inficere timoratas conscientias, explicemus. Haec verò duobus possunt comprehendi; nam aut dicimus, quae dicenda non sunt; aut tacemus, quae dicenda sunt. De quibus Gregorius sic ait: Duo- bus modis labiis delinquimus, cum aut iniusta dicimus, aut iusta reticemus. Nam si aliquando & tacere, culpa non esset, propheta non diceret: Vt mihi; quia tacui. Solum probat Beatus hic Pater silentio & taciturnitati culpam inesse: quod verò loquelae culpa saepissime adhaereat, ideo non probauit, quia apud omnes certum esse cognouit. Si quidem cum bona dicimus, ex multitudine tantum verborum peccamus: vt constat ex illo Salomonis: In multiloquio non deerit peccatum: & cum sanam doctrinam effundimus, delinquimus, si non ordinatè & debito fine proximos edocemus. Quin & delicto non vacat, (quod certè absque timore & rubore scribendum non esset,) si quae aliis ingerimus, nequaquam aut sopore aut desiderio praestamus. Quod idem Salomon aureo prouerbio confirmat: In omni opere erit abundantia: vbi autem verba sunt plurima, ibi frequenter egestas. Est ac si diceret: non in loquendo, sed in agendo virtus sita est: nec iustus est, qui bona dicit, sed qui bona bene actione complet. Quod patentiùs docuit Dominus: Non omnis, qui dicit mihi Domine, Domine, intrabit in regnum caelorum, sed qui fecerit voluntatem Patris mei, qui in caelis est, hic intrabit in regnum caelorum. Et ob eandem causam illos reprehendit, qui verbis suis alligant onera graui, & importabilia, & imponunt in humeros hominum, digito autem suo nolunt ea mouere. O quantum iudicium nos manet, qui multa dicimus, & pauca complemus; at saltem ad nonnullam excusationem nostram multa praestare cupiamus. Sed relinquamus ista, & consideremus, quod si in ipsa quoque loquutione boni, culpa se immiscet, quanto magis in locutione malorum & inutilium, dominatum obtinebit. Possumus ergo dupliciter lingua delinquere: nimirum si mala aut bona non bene dicimus, aut si bona, cum oportet proferte, tacemus. At quia haec nimis generalia sunt, ad specialia, & eo ipso magis vtilia, descendamus.

Gregor. 3. mor. c. 8.

Isaia. 6. 5.

Prouer. 10. 19.

Prouer. 14. 28.

Matth. 7. 21.

Matth. 23. 4.

Primum linguae peccatum, Detractio, §. I.

Delinquit igitur lingua, primò, si adhuc de rebus leuioribus fratrum detrahat, & se non à leuissima quoque murmuratione custodiat. Pessimum vitium est, detractio, quam pessimus pater genuit, & infamis ac putidissima mater parturuit. Pater detractio est, peruersus appetitus, ex corruptione naturae progenitus, quo ad gesta aliorum carpenda, & vitas fratrum rodendas inclinatur: Mater esse solet inuidia, qua de bonis aliorum dolemus: aut superbia, qua ipsos in corde nostro despiciamus. Ex his autem parentibus, quae soboles nisi pessima & absurda succreant: Certè magna est detractiois foeditas, quam Dominus ad incutiendum nobis timorem, oculis etiam carnalibus patefecit. Cum enim Maria, soror Moyfi fratri suo misericorditer detraxisset, apparuit candens lepra, quasi nix: non solum profecto, vt detractiois poenam sentiret, sed vt in qualitate poenae illi illata, Dominus huius vitij foeditatem demonstraret. Nam sicut lepra carnem depascit: ita detractio mentem detrahentis inficit, atque consumit. Hoc autem fuisse consilium Dei, Ephraem manifestè fatetur: Descriptione Mariae Prophetissa, nobis veritatis exemplum exhibuit. Nam aperte corpus illius lepra occupauit, quia clam lepra peccati animam suam infecerat. Ex manifesto eius malo peccatum innotuit, quod latebat. Ex teterrima illius lepra docemur, quam graue ac detestabile vitium sit, obretractio. Corpus, quod lepra infectum cernebatur, velut speculum quoddam fuit animae, quae non respiciebatur, cuius indicabat maculam: Ex illa carnis corruptione patefactum est, quomodo hominis maledici ac detractoreis corrumpatur animus. Per hominem verò exteriorem, hominem suum interiore intellexit. Nam sicut illa defecerat à fratre suo, ita & ab ipsa proprium corpus defecit, vt ex semetipsa charitatem addisceret. Hæc ille. Optima est leprae & detractiois comparatio; quia sicut lepra omnes corporis partes inuadit; ita detractio totum detractorem exedit. Cor detractoreis percutit, iuxta illud, quod scriptum est: Malus homo de malo thesauro cordis sui profert malum. Ipsa detractio hominem malum fecit, & abditum cordis eius pessimum reddidit. Linguam inficit: vnde Ecclesiasticus laudans Dominum dicit: Liberasti me à lingua coinquinata, & à verbo mendacij. Quid enim, nisi detractio linguam contaminat, quae omnes fordes, id est, peccata, & defectus fratrum sub detractoreis lingua recondit: Virtutes destruit, secundum illud: Flagelli plaga liuorem facit, plaga autem linguae comminuet ossa. Ossa enim, secundum Gregorium, virtutes significant, quas lingua maledici non tantum in proximo eleuat, sed & in semetipso consumit. Ac tandem detractio nihil sanum in misero detractore relinquit. Quare Paulus de detractoreis ait: Multum proficiunt ad impietatem, & sermo eorum, vt cancer, serpit. Nam quemadmodum cancer, paulatim cuncta membra corporis occupat: sic detractio cuncta interiora corrodit.

Cum tantum malum sit detractio, à iustorum familiis penitus releganda est. Et vt dixit Basilii de detractore, ac de illo qui detractorem auscultat: Exterminandi à reliquorum societate ambo: Detrahentem enim secreto proximo suo, hunc persequeretur. Et alibi dictum est: Detrahentem noli libenter audire, ne suscollaris. Nec homo se excuset, dicens, quia de rebus leuissimis ac nullius te-

re mo

Numer. 12. 10.

Ephr. de verbo lingua.

Lucæ. 6. 45.

Eccle. 51. 7.

Eccle. 28. 21.

Greg. in Psal. 7. parit.

2. Timoth. 2. 17.

Basil. reg. 26. ex breuioribus. Psal. 100.

re momenti detrahit, & nunquā graua crimina quae inter suos fratres non videt, in medium profert. Hoc enim certa quadam ratione detractorem detestabiliorem efficit. Si enim fratres sui iusti sunt, qui pro humana fragilitate leuia non vitant, quare illos non reueretur? quare illis maledica lingua non parcat? quare superba mens, ipsorum vitam ob leues defectus & vix euitabiles, inuerecundē profcindat?

Eccles.
10. 2. 3.

In cogitatione tua, inquit Salomon, regi ne detrahas, & in secreto cubili tuo, ne maledixeris diuiti: quia & aues cæli portabant vocem tuam, & qui habet pennas, annuntiabit sententiam.] Quisnam est hic rex, nisi iustus, qui se ipsorum moderatur & regit? Quis diues, nisi qui virtutibus & meritis abundat? Sed huic detrachere, huic etiam in leuibus maledicere, insignis inuerecundia est. Quia aues cæli, id est, Angeli, vt interpretatur Gregorius Neocæsariensis, summo calorum regi annuntiabant verba detractoris, & inuocentis infamiam. Hic autem supremus Dominus, qui pennas habet, quem nemo potest effugere, maledicum debita castigatione mulcabit. Quid refert, ò frater, quòd leuia tantum canino dente rodas, si tuam malevolentiam foues, si fratrem laedis, si pacem turbas, si charitatem dissipas, si vnitatem scindis, si alios te audientes scandalizas? Tot mala in eos, qui te audiunt, aggeras, vt Ecclesiasticus eum beatum prædicet, qui à lingua tua vulnus non lenit: Beatus, inquit, qui tectus est à lingua nequam, qui in iracundia illius non transiit, & qui non attraxit iugum illius, & in vinculis eius non est ligatus: iugum enim illius, iugum ferreum est, & vinculum illius, vinculum areum est.] Quid tandem interest, quòd leuia dicis, si hac detractioe leuiorum, tuæ indignationi satisfacias, aut tuæ inuidiæ vel superbiæ respondes: si fratri, de quo detrahis, quantum mali potes, liuore possessus inferis: & si manifestum apud te testimonium habes, quia si grauiora de illo scires, grauiora proपालeres? Letitia dixi. Sed quid dicturus eras, si frater tuus Dei gratia protectus, solum leues defectus habet? Leuia dixi. Sed quare prolaturus eras, si tantum leuia mala de illo cognoscis? Leuia dixi. Sed quid refert, si leui detractioe fratris, bonam opinionem non leuiter denigrasti? Certum est enim, quòd leuia de viro graui & spiritali dicta, magis eum vulnerant, quam hominem perditum grauiora percussent. Nolite igitur detrahere alterutrum, fratres mei, ait sanctus Iacobus: Qui detrahit fratri, aut iudicat fratrem suum, detrahit legem, aut iudicat legem.] Multoties namque quod de fratre ob ignorantiam nostram detrahimus, lex non damnat, sed approbat; non verat, sed laudat; non reicit, sed tāquam magis perfectum amplectitur. Quare dum opus fratris bonum, nos malum dicimus, legem, illud opus probantem, damnamus. Ac proinde cohibendus est maxime hic appetitus detrahendi, & de nullo malum pronuntiandum. Dicamus de proximo, quod bonum de eo dicitur: quod verò malum ab aliis profertur, suppressamus. Sic omnino fecerunt Apostoli, necdum ad magnam sanctitatem aduecti. Nam interrogati à Domino: Quem dicunt homines esse filium hominis?] non responderunt. Dicunt esse Samaritanum, aut demoniacum, aut potatorem vini; sed sic: Alij dicunt esse Ioannem Baptistam, alij autem Eliam, alij verò Ieremiam, aut vnum ex prophetis.] Imitemur illos, & defectus fratrum tacentes, bona tantum eorum pronuntiemus. Maxime autem detractio maiorum & Prælatorum fugienda est. Scriptum est enim: Dis non detrahas, & principi populi tui non maledices.] Ne simus ex illis, [qui posuerunt in cælum os suum, & lingua

Eccles. 18.
23. 24.

Iacobi. 4.
11.

Matth.
16. 13.

Exod.
2. 18.
Psal. 72
9.

A eorum transiit in terra.] Nam si per celos, ministros Domini, & per terram, iustos habitates in terra, cum Chaldaica paraphrasi intelligamus, quid infelicius, quam Deum, & eius vicarios, & iustos lingua percutere, & nos ab illorum confortio per detractioem semouere?

Secundum peccatum lingue, mendacium. § II.

D Einde peccat lingua, si mendacia, quæ officiosa dicuntur, id est, quæ nullum damnum afferant, vel iocosa, quæ ad lulum dicuntur, proferat: & vel leuissime veritatem eloquij deponat. Si enim mendacium etiam pro salute aliorum prolaturum, vt Augustinus, Gregorius, & Bernardus aiunt, & omnes

B Theologi vno ore clamant, peccatum est, quanto magis pro rebus nihili dicendum non est? Audi ex Dorotheo, quàm ridiculis ex causis soleant aliqui viri religiosi mentiri: Sermone, inquit, quis mendax est, cum, verbi gratia, torpescens aliquis, ad nocturnas vigilias surgere, & sibi ipsi parcens, non ait postmodum: da veniam obsecro pater, quia desidia & negligentia non assurrexi, sed febrem passus sum & vertiginem, nec quui vlllo pacto surgere: deficibam, debilis eram, caput dolebam, stomachi tormina patiebar. Et decies mentitur, ne vnam poenitentiam agat, atque humilietur. Alius in aliqua re accusatus, verba peruertit, expolit sermonem, ne ferat accusationem. Si quis item cum fratre contenderit, non cessat sophisticè arguere, & noxam omnem in fratrem reflectere, dicens: Hoc tu dixisti, hoc tu fecisti, non ego, atque alia plurima in hunc modum, ne humilietur. Alius quoque, cum rem vllam desiderauerit, non audet aperte dicere, quòd eam desideret, sed circuitibus vitur, dicens: Hoc patior, hac re mihi opus est, hoc mihi debetur, & toties mentiri pergit, dum desiderium suum expleat, dum voti sui compos fiat.] Sic ille. Hæc & similia mendacia non sunt peccata grauiora, sed leuia, fateor; at sunt, (si scienter dicantur) vilissimarum mentium signa, si verò minus aduertenter proferantur, mentium negligentium, & suam putitatem parum curantium indicia. Ideoque opprobrium & infamiam adiunctam habent. Vnde Ecclesiasticus:

Aug. in
Psal. 5.
Gregor.
18. mor.
c. 4.
Bern. ser.
31. ad
serem.
Dorothei.
doct. 9.

C Opprobrium nequam in homine mendacium, & in ore indisciplinatorum assidue erit. Potior fut, quàm assiduitas viri mendacis, perditionem autem ambo hæreditabunt. Mores hominum mendacium sine honore; & consilio istorum eum ipsis sine intermissione.] Et sanè mendaces semel cogniti, hanc ignominiam satis sibi debitam sustinent, vt semper audientibus suspecti sint, & nec in veris fides illis adhibeatur. An verò eam patienter sustineant, nescio: hoc autem vnum scio, quia viles sunt, qui occasionem mendacio præbent, vt sibi credulitas denegetur. Omnia ficta apud homines contemptui habentur: quare mendaces æstimari non possunt, qui fictionibus & simulationibus suis eos decipiunt, quibus cum conuersantur. Semper ergo veritas, licet dolorem, aut ruborem ingerat, dicenda est, quia melius est dolorem aut increpationem sentire, quàm mendacij vilitate notari.

Eccles. 20.
26. 27.
28.

D Non pauca verò sunt, quæ vitum iustum ab hoc infami vitio auocant. Nam mendacia, etiam leuia & per iocum dicta, aduersa sunt legi Dei, ab eoque in scriptura prohibita. Qui enim dixit: Mendacium fugies.] Et, Non metemini, nec decipiet quisque proximum suum.] Et, Propter quod deponentes mendacium, loquimini veritatem vnuiquisque cum proximo suo; quoniam sumus inimicem mem-

Exod. 23.
7.
Leuit. 19.
11.
Ephes. 4.
125.

Coloss. 3. 9.

2. Paralip. 18. 21.

Joann. 8. 44.

Eccles. 2. 14. Prover. 12. 22.

Ephrem de virtute & civitate.

Eccles. 7. 14. Eccles. 37. 20.

Prover. 30. 8.

Eccles. 5. 11.

Eccles. 37. 23.

bra. Et nolite mentiri invicem.] Qui, inquam, hæc dixit, non propter sola gravia mendacia, sed propter quæcumque, siue gravia siue levia, dicta esse voluit. Mendax diabolus imitatur, qui ad decipiendum Achab, seipsum inuitavit, dicens: Egre diar, & ero spiritus mendax in ore omnium prophetarum eius.] De eoque dictum est à Domino: Cùm loquitur mendacium, ex propriis loquitur, quia mendax est & pater eius.] Similiter verò atque diabolus pater est mendacij, qui illud pronuntiare non timet. Et sicut daemones odibilis est Deo, ita mendax dignus est, quæ ipse Dominus auerferet. Væ duplici corde, ait Ecclesiasticus & labijs scelestis.] Et abominatio est Domino labia mendacia.] Nec mirum: Quoniam cùm Deus summa veritas sit, quidni mendacem abominetur? Multum autem confert ad detestationem mendacij (quod iam diximus) ab aliis mendacia dicta non suscipi, neque eis fidem adhiberi. Quod pulchre testatus est Ephraim, dicens: Miser atque infelix, qui mendaciis addictus est, quoniam ab initio diabolus mendax est. Qui autem delectatur mendaciis, hic in verbis suis omnem perdit auctoritatem, odibilis enim Deo pariter & hominibus redditur. Et quis hominem mendacem non deplorat? Hic enim in nullo opere probatur, & in quacumque reponione sua suspectus est. Hic rixas & iurgia in monasterijs suscitatur, & in mutua familiaritate est, vt in ferro rubigo.] Hæc ille. Ne ergo, o frater, vt Ecclesiasticus ait, velis vti mendacio vilo, sed ante omnia opera quæ aggressus fueris, verbum verax præcedat te:] attende tua verba considera, & nihil dicas, quod fallitatis argui possit, & quod non punctum veritatis attingat. Roga Dominum cum Salomone: Vanitatem & verba mendacia longè fac à me. Mendacitatem & diuitias ne dederis mihi; tribue tantum victui meo necessaria.] Formido maxime, o Domine, cor vanum, & rebus sæculi addictum, ac linguam mendacem, quæ vt fugiam, deprecor, vt à multis opibus & mendacitate me liberet. Multæ enim opes, id est, multa naturæ dona, & hominibus mirabilia talenta, me fortassis in vanitatem deiciunt: & multa mendicitas, id est, virtutis vacuitas, me, vt placeam hominibus, ad mendacium impellent.

Tertium lingue peccatum, duplicitas. §. III.

Deficit etiam lingua, si verbis ambiguis loquatur, quæ in simplici & consueto sensu, ab audientibus acceptantur, & in alio sensu à simulatore proferuntur. Quamuis enim secundum Theologos liceat, iustitia charitateve poscente, aut proximi liberatione à graui malo postulante, verba quæ secundum communem hominum usum duas significationes habent, in vna earum dicere, licet in alia tyrannus aut iniquus iudex intelligat; tamen in communi conuersatione, cùm licet interrogamur, verba ab assueto sensu extrahere, & ad alienam significationem retorquere, duplicitas est, & merito ab audiente reputatur iniuria. De qua dictum viderur: Omnis peccator probatur in duplici lingua:] quia sicut duplex lingua, id est, vnum dicens, & aliud inuoluens, dolosum cor denotat: ita loquentem peccatorem demonstrat. De eadem quoque potest & illud eiusdem Sapientis intelligi: Qui sophisticè loquitur, odibilis est.] Ille namque proprie loquitur sophisticè; qui captiosus & fallacibus vtitur sermonibus, vt vnum dicens, aliud persuadeat. Et quidem hominis ambigüe & simulatè loquentis, sicut eadem est culpa atque mendacis; ita eadem est pæ-

na, vt semel cognitos ab aliis, in nullo ei fidem adhibeant. Quod idem Ecclesiasticus statim indicat, dum subdit: In omni re defraudabitur: non est illi data à Domino gratia, omni enim sapientia defraudatus est.] Ac si diceret: Qui ambigüe & per simulationem loquitur, nullo honore dignus habebitur; nullam apud homines inueniet gratiam; quia, verbis suis fallam veritatem & mendacium verum amplectens, os suum vacuat omni sapientia. Merito proinde Laurentius Iustinianus de iustis loquens, ait: In eorum sermonibus debet esse simplicitas copulata prudentiæ, vt non aliud lateat in corde quam sonet in ore.] Et Ambrosius: Turpis est omnis fraus. Denique etiam in rebus vilibus, execrabilis est statera fallacia & fraudulenta mensura. Si in foro rerum venalium, in vsu commerciorum fraus plectitur, potestne irreprehensibilis videri inter officia virtutum?] Ne ergo conuictui humano obicem opponamus, qui certe hac ambiguitate loquendi maxime impeditur, simplicitatem in loquendo sectemur. Cohibeatur lingua, & frano mortificationis reprimatur, ne inuoluto & ambigüe sensus animæ proferat, sed sine vilo inuoluto simplicissimam & purissimam edicat veritatem.

Quartum peccatum lingue, contentio. §. IV.

Verus delinquit lingua, si contentionibus vacet, si nimirum vel prætextu indagandæ veritatis, vel operis alicuius melius gerendi, vel alicuius commodi luctive captandi, cum alio verbis contendat. Sanctus Abbas Isaias, contentionem, omnium malorum seminarium putat: ait enim: Noli esse contentiosus, ne omnis in te habet improbitas.] Vt ergo eam à lingua eliminemus, considerandum est, ita omnia cum fratribus esse transigenda; vt sine pugna verborum finis optatus eueniat. Et, si quidem finis hic veritas fuerit, quam discursu disputationis inquirimus, vel illa necessaria est ad sciendum, vel ad bene agendum, vel ad aliquod malum propulsandum: vel è contrario penitus necessaria non est, quam sola ociositas, aut curiositas, aut libido loquendi vestigat. Si veritas necessaria est, tunc ex honesto fine eam inueniendi, licet rationum momentis & aliorum auctoritatibus, cum modesta disputare, non verò clamore, & incomposito sermone, & verbis arrogantiæ aut contumeliæ contendere. Id namque prohibet Paulus, dicens ad Timotheum: Noli contendere verbis, ad nihil enim vtile est, nisi ad subuersionem audientium.] Quo loco Anselmus ait: Non ait Apostolus: Noli rationibus contendere, (id est, ad inuestigandam veritatem disputare, sed noli contendere verbis, vbi prociac garrulitas est.) Rursusque idem Paulus huiusmodi contentiosos, imperfectos appellat. Cùm sit, inquit, inter vos zelus & contentio, nonne carnales estis, & secundum hominem ambulatis?] Si autem veritas nullus est momenti, vt si frater dicat aliquid manè dictum factumve esse, cùm non nisi prope meridiem factum fuerit, & nihil omnino interest, qua diei hora contigerit, tunc nec rationibus nec verbis agendum est, sed omnino tacendum, ne disputatio, nulla necessitate suscepta, in contentionem transeat, & aliquam turbationem aut inquietudinem gignat. Quod profectò monuit Ecclesiasticus cùm dixit: De ea re, quæ te non molestat, ne ceteris. Pro re scilicet, quæ non interest, ne verbis cum alio contendas; sed spiritum cohibe, & ab inanium

sermonum

ibid.

Insim. de vita Jo. Ambros. 3. officior. c. 9.

Insim. orat. 8. Tit. 3. Ethior.

2. Timot. 2. 14.

1. Corin. 3. 3.

Eccles. 11. 9.

sermonum contentione caue, ne pro eo, quod nullius momenti est, pacem ad tuum fratrem amittas.

Si verò aliquid operis agendum est, nullus prohibet, ut in spiritu lenitatis rationes afferantur, quæ illud sic aut aliter faciendum suadeant: at cum res iam ad contentionem procedit, silendum est, & aliis mediis, incommode, si emergat, occurrendum, verba autem, & clamores omnimodis amputandi. Ita Abraham discessione à cognato suo Loth similitates & rixas vitauit. Quare dixit illi: Ne quæso sit iurgium inter me, & te, & inter pastores meos, & pastores tuos, fratres enim sumus.] In quem locum egregiè Chrysostomus: Quomodo rationi consentaneum est, quòd homines, qui fratres sunt, qui eandem naturam sortiti, qui eiusdem sunt familiæ, qui eodem loco habitaturi sunt, quos mansuetudinis, lenitatis, & omnis philosophiæ doctores esse oportebat, inter se contendant, & digladientur? Huc etiam pertinet illud Pauli: Nihil per contentionem neque per inane gloriæ.] Et enim operandum est & laborandum, nunquam tamen quicquam ob studium contentionis, sicut nec ob vanitatem, faciendum.

Tandem, si commoditas aliqua aut lucrum intercedat, potius aliquid detrimenti sustinendum est, quam ad contentionem veniamus. Nam & Paulus vitio vertit Corinthiis, quòd in iudicio contendere. Iam, inquit, omnino delictum est in vobis, quòd iudicia, id est, lites, habetis inter vos. Quare non magis iniuriam accipitis, quare non magis fraudem patimini: Dominus quoque conducibilis censet, lucrum temporale perdere, quam cum aliquo iudicio contendere. Qui tecum, inquit, vult contendere in iudicio, & tunicam tollere, dimitte ei & pallium.] Ac si diceret: Melius est, partem substantiæ surripere gelienti, quicquid habes relinquere, quam ad rixas & contentiones venire.

Iuuabunt autem nos ad contentiones vitandas considerare, mala ex illis exorta, quæ Laurentius Justinianus more suo pulchre scribit. Contentio est, inquit, ignita diaboli sagitta ad perdendas animas. O quanta iurgia, quanta odia ex contentiosis oriuntur sermonibus! O quoties veritas occultatur, & falsum pro vero defenditur timore confusionis! Pessimum namque malum est, contentioni vacare, per quam amicitiarum compago dissoluitur, & animorum dulce vinculum dissipatur. Qui contentiosus existit, antiqui hostis in se immisionem admittit, diaboli ministerium operatur, dirumpit pacem, rixas concitat, parit odium, furorem nutrit, pacem, honestatem, sapientiam perdit, rationem confundit, oculum mentis obnubilat, gratiæ lumen repellit, fraternam dilectionem frangit, & ipsam cælestem in se occidit charitatem.] Sic ille. Iure optimo sanè Ecclesiasticus ait: Abstine te à lite, & minues peccata:] quia ex vna contentione inter nos semel vniuersa, quæ hic sanctus pater in vnum collegit, peccata manant. Nec solum contentio causa peccatorum est, sed & fructus peccati: solent enim contentiosis verba ex appetitu inanis gloriæ procedere, aut ex immoderata cupiditate, vel ex duricie iudicij generari. Interdum ex sola praua inclinatione promanant, qua quis pronus est omnibus se opponere; his, quæ dicuntur, contradicere, & eo ipso quòd aliquid dictum est, veluti falsò aut imprudenter dictum improbare. Hæc igitur vitia procul abicienda sunt, ut à contentionibus temperemus; & charitas ac modestia præ omnibus conseruanda. Tace frater, & linguam tuam nexibus silentij contine; nam si ad vitandam contentionem taces, non victus ab alio, sed victor exilis, & actum insignis humilitatis facis. Contentiones, &

A pugnas verborum deuita; generant enim lites, & pro ratione tui status non lites quæris, sed concordiam & pacem diligis. Honor est homini, inquit Salomon, qui separat se à contentionibus: omnes autem stulti miscentur contumeliis.] Ergo si honorem quæris, contentionem fuge: quia Deus pro te pugnabit, & homines te prudentem & cordatum iudicabunt, & immunis eris à multis verbis amaris, quæ inter contendendum proferres.

Quintum peccatum lingua, iactantia. §. V.

A D hæc peccat lingua per iactantiam, cum scilicet quis se aut sua verbis imprudenter extollit. Iactantiamque propriè ad vitia sermonis pertinere, in illa descriptione Hugonis apparet, qua dicit: Iactantia est, fastu mentis id agente, maiora quam sunt de te inaniter prædicare, & promittere. Dupliciter autem solet lingua hoc vitio delinquere. Primo quidem, cum quis se ipsum & suos progenitores laudet, sanguinis nobilitatem prædicat, & dona naturalia sibi aut suis data magnificat. Quo, in viro religioso, vix poterit aliquid vel imprudenter vel stultius inueniri. Ut nempe, qui sæculum & sæcularia deseruit, ea laudet & exaltet, quæ contempnit. Et fortassis sanctus Tobias ab hoc iactantiæ genere filium auocare voluit, cui hanc inter alias salutarem monitionem ingessit. Superbiam in tuo sermone nunquam dominari permittas.] Eoque peccati genere infecti, apud Sophoniam, magniloqui superbiæ appellatur: quoniam ex tumore superbiæ intus abditò, superbi & elati sermones exterius erumpunt. Secundo verò lingua per iactantiam deficit, cum quis vel scientiam suam, vel virtutem, vel merita, vel labores pro Deo susceptos exaggerat. Oblitiuiscitur illius dicti Salomonis: Laudet te alienus & non os tuum, extraneus & non labia tua.] Et ideo non tam curat præstare ob Dei gloriam, quæ alij laudent, quam loqui in approbationem sui, & minima, quæ agit prædicare. Optime Paulus Apostolus, inanes sui ipsorum laudatores irridet, cum Corinthiis scribens ait: Non enim audeamus inserere, aut comparare nos quibusdam, qui se ipsos commendant: sed ipsi in nobis nosmetipsos metientes, & comparantes nosmetipsos nobis.] Non audet se inserere illis; quia dum isti se laudant, merita sua & mercedem accipiendam euacuant. Nec dignum est, ut illis comparetur, qui in suo gradu consistens gloriam Deo debitam non sibi arrogat, & dum vanam laudem ab hominibus non quærit, veram à Deo sibi laudem conciliat. Fugiendi ergo sunt huiusmodi sermones, qui propriam continent laudem, & semper de nobismetipsis modeste loquendum, quia laus in proprio ore sordet, atque vilescit. Et non tantum propria laus signum superbiæ est, sed etiam index in signis stultitiæ: quam Dominus in Nabuchodonozore debita profecto stultitiæ pœna multauit. Nam cum ille se de Babylonis edificatione iactasset, eadem hora ex hominibus abiectus est, & fœnum ut bos comedit, & rore cæli corpus eius infectum est. In bestiam ille commutatur, qui in tantam stultitiam procedit, ut se ipsum laudet, ac si suorum bonorum non Deus, sed ipse auctor existeret.

Illi verò primæ iactantiæ, qua nos de genere, de proavis, & de nobilitate laudamus, consideratione humane vilitatis occurrimus. Quod remedium adhibuit Augustinus his verbis: De diuitiis, & honoribus, & maiorum nobilitate te iactas, & exultas de patria, & pulchritudine corporis & honoribus, qui tibi ab hominibus deferuntur: Respice te ipsum, quia mortalis es, & quia terra es, & in terram ibis.

Prou. 20. 3.

Hugo li. de fructibus carnis c. 4.

Tobia 4. 14. Sophon. 3. 11.

Prou. 27. 2.

1. Corin. 10. 12.

Daniel. 4. 30.

Aug.

Gene. 13. 8.

Chrysost. hom. 33. in Genes.

Phil. 2.

1. Cor. 6. 7.

Matth. 5. 40.

Instit. li. de disciplina, & perfect. monast. conseruat. c. 13.

Ecc. 10. 10.

Tit. 3. 9.

Circumspice eos, qui ante te similibus fulsere splendoribus. Vbi sunt, quos ambiebant civium potentatus: Vbi insuperabiles imperatores? Vbi qui conuentus disponebant & festa? Vbi equorum splendidi inuectores? Vbi exercituum duces? Vbi satrapae tyrannici? Nunc omnia puluis, nunc omnia familia, nunc in paucis verbis eorum vitae memoria est.] Alij vero iactantiae generi, quo nostra merita extollimus, efficaciter medebimur, si eorum auctorem cognouerimus. Vnde idem Augustinus: Caue ne extollaris de meritis tuis. Nulla enim fuerunt, cum ad te erigendum Dominus venit. Denique nudum inuenit, non vestitum; plagatum inuenit, non sanum; iacentem inuenit, non stantem; errantem reperit, non reuertentem. Caue iactantiam, quia qui te minimum a terra sustulit, humilem portat, praecipitat extollentem.] Haec ille. Humilitas ergo ita cor nostrum regat, vt linguam quoque & verba possideat; & si de nobis modestè sentimus, modestè etiam & cautè loquamur, ne dum inanem gloriam apud homines quaerimus, ab ipsis despiciamur, & à vera gloria deturbemur. Si quando verò, necessitate cogente, propria laus assumenda est, iuxta regulam inferius dandam admittatur, & ita, vt neque nostrae modestiae neque aedificationi aliorum officiat.

Aug.

Infrà hoc eodè lib. P. 3. c. 6.

Leuit. 15. 2. Greg. 23. mor. c. 9.

Ecl. 19. 11.

Ambr. de obitu Satyri.

Sextum peccatum linguae, secreti reuelatio. §. VII.

Aliud linguae peccatum est, secretorum detectio, cum quis aliqua occulta aliorum agnoscens, amicis suis aut familiaribus, nulla intercedente causa, reuelat. Huius delicti foeditatem adumbravit Dominus in Leuitico, dicens: Vir, qui patitur fluxum seminis, immundus erit.] Verba seminis appellatione significati Gregorius palam docet: Quid est sermo, inquit, nisi semen? Qui dum ordinatè emittitur, audientis mens, quasi concipientis uterus, ad boni operis prolem foeturatur. Si verò importunè defluit, emittentem polluens, generandi virtutem perdit.] Quis ergo propriè fluxum seminis patitur, nisi, qui sermonem occultum, proptè oportet, non continet? Hic sanè immundus est, quem omnes fugere deberent, ne immundiciem eius participaret. Nam sic vt ille impurum fluxum sustinens, secundum illam legem, qui quid tangit foedat: ita secretorum reuelator se audientes & recipientes, ad minus immunda curiositate contaminat. Pulchris quidem similitudinibus Ecclesiasticus hunc arcanorum detectorem expressit: A facie verbi, inquit, parturit fatuus, tanquam gemitus partus infantis. Sagitta infixæ femori carnis, sic verbum in corde stulti.] Est, ait, fatuus, qui nescit occulta suppressere, instar mulieris parturientis, cui nihil gratius est, quam prolem effundere. Est etiam velut ille, cuius femori, satis tenero ad dolorem sustinendum, sagitta infixæ est, qui supra omnia, desiderat sagittam euellere. Sic stultus secretum, prolem se disperentem, & lanceam ferientem existimat, quam nisi pariat, nisi è corde eximat, quiescere nequaquam potest. E contra prudens animus quod secretum est, continet, & ab amicissimis, immò & à fratribus sibi dilectis abscondit. Sic faciebat Ambrosius, qui de se & de fratre suo Satyro loquens, hæc ait: Cum omnia nobis essent nostra communia, indiuiduus spiritus, indiuiduus affectus, solum tamen commune non erat secretum amicorum: non quò conferendi periculum vereremur: sed tenendi seruaremus fidem. Saue si consilio pendenda res esset, erat semper commune consilium, non semper commune secretum.] O insignem fidelitatem mirabilemque prudentiam! à fratre & tali fratre secreta

tegebat, ne in aliquo voluntatem alterius læderet, ad quem res occulta pertinebat; ne licet non periculo, at factò ipso à circumspicione deuiaret.

Alio verò loco idem Ambrosius causas non seruandi secretum exponit, quarum commemoratio vel solà satis efficax est ad infame vitium detestandum. Periculum, ait, non est falsa solum dicere, sed etiam vera, si quis ea insinuet, quibus non oportet. Quod vitium quadripartitum est, vel adulationis, vel auaritiæ, vel iactantiæ, vel loquacitatis incautiæ. Quia dum adulari vult aliquis ei, cui loquitur, effundit mysterium. Nonnulli etiam studio lucri, mercedem proditiõis sequuntur, vt tegenda silentio, vendant loquendo. Alij vt plura nosse videantur, & scientiam suam iactent, aperiant quod celare deberent. Plerique dum sine prauidicio loquuntur, verbum emittunt, quod reuocare non possunt.] Haec ille. Vade frater, & tuæ erga res proximi infidelitatis initia cognosce; & si illa erubescis, & te vel adulatorem, vel auarum, vel arrogansem, vel loquacem esse confunderis, libertati noxiæ reuelandi secreta modum impone. Scito immoderatum vsum vini à Salomone fuisse prohibitum, [quia nullum secretum est, vbi regnat ebrietas:] & te ignominiosum, sicut ebrium, reputa, si leuitate animi ductus secreta non contines. Extraneus ab eodem sapiente vocaris, non frater, non amicus, si alterius arcana reuelas. Vnde ait: Causam tuam tracta cum amico tuo, & secretum extraneo ne reueles, ne forte insultet tibi, cum audierit, & exprobrare non cesset.] Quid autem peius, quam in facie amicum esse, & in abscondito cor inimici gestare? & cum alterius damno arcana eius prodere?

Nec solum est linguae vitium, secretum alterius detegere, sed etiam proprium secretum imprudentibus commendare, qui illud, à quibus debent, non celant. Quare Abbas Antiochus, doctor grauis & petantissimus, qui ferè mille ab hinc annis floruit, egregiè ait: Vnicuique obuiò concedere sui pectoris arcanum, id peculiare est animæ profusè ineruditaæ, & quæ nihil dum experta est decoris atque honestatis. Pleurosque cõtingit in perplexas atq; vix tolerabiles incidere afflictiones, ex eo, quod quibus non debebant, nimis quam temerè se crediderunt. Necessè igitur sit, circumspicere & comite consilio agere omnia, nec inconsultè, vt ferè fit, secretum cuiquam committere: vt ne demum per tuam temeritatem, fructus demeritas doloris.] Sic ille. Qui & addit Samsonem ob imprudentiam detecti secreti, quod Dalila reuelauit, fortitudinem ac vitam perdidisse: sic multos, quia secreta sui infideli commiserunt, famam suam & multa bona dilapidasse. Occulta ergo ei dici possunt, qui alicui malo, quod imminet, obistere potest, qui que ius habet interrogandi. At sine causa proprium vel alienum secretum detegere, opus est insignis imprudentiæ ac leuitatis. Itaque lingua est moderanda, vt ex corde secreta non extrahat, nec quod clausum esse debuit, imprudenter effundat.

Ahuc de aliis linguae defectibus cohibendis.

CAPVT XII.

DE sex vitis linguae grauioribus inter leuiora egimus, nunc alia sex minus grauias, non tamen parvipendenda, videamus. Illa annumerantur leuioribus, non quia aliquando grauias esse non possint, aut saepe grauias apud homines non sint, sed

Idem in Psal. 178. ser. 2. ver. 34. 3.

Prov. 31. 4.

Prov. 25. 9.

Antioch. hom. 65. habet 2. Pr. Bibliothece.

Indic.

quia